

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Kül-monostortutca 181. szám.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr, 2-ször 6 kr, 3-ször 5 kr, s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetéseket felvételnek Bécsben Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).

Nyitltéri cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m.

kedden, csütörtökön és szombaton délelben.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Kolozsvár, márcz. 11. 1867.

Ugy hiszszük a Királyhágón inneni közönség alig várt valamit oly feszült specialis érdekekkel, mint a miniszteri előterjesztvények azon részének tárgyalását, mely vonatkozik általában a köztörvényhatóságok rendezése, s az erdélyi viszonyoknak, a törvényhozás végleges intézkedéséig is, szükséges meghatározására.

Midőn tehát a képviselőház f. hó 7. és 8-diki üléseiben erre vonatkozólag folyt tárgyalások és végzések ismertetése végett lehető részletes közlést adunk, egyszersmind teljes megnyugvással szoritunk háttérbe minden más közleményt.

Legyen megengedve nekünk, egyelőre a 8-ki ülés folyamára irányozni t. olvasóink figyelmét, egyszersmind csak a következőket emelvén ki ezuttal:

A miniszteri előterjesztvény utolsó pontjára nézve Ujfaluassy Miklós képviselő következő módosítványt tett: „Az erdélyi viszonyok rendezése iránt és addig is, míg az 1847. VII. t. czikk 5. §-ra való tekintettel, minél előbb törvényozzikk alkottatnék, felhatalmaztatik a miniszterium a kormányzás, közigazgatás és törvénykezés terén szükséges intézkedéseket saját belátása szerint és felelőssége alatt megtenni.”

Erre gróf Mikó, közlekedésügyi miniszter, kijelenté, hogy a kormány e módosítványt elfogadja és magáévá teszi, s miután ez általános helyesléssel fogadtatott, ezzel minden további expectoratióknak eleje lett volna vége.

De Zimmermann, szepienszéki képviselő, közjogi fejtegetésekhez fogott, s általában figyelemmel meghallgatott hosszu beszédében, kijelenti, hogy ő nem kívánja megszavazni a miniszteriumnak a teljhatalmat, ő Erdélyben, a törvényhozás végleges intézkedéséig, mindent a mostani győnyörűséges állapotban kíván meghagyatni az utolsó szegig, mert szerinte a mostani erdélyi állapotok törvényesek!

Id. gróf Teleki Domokos, Maros-zsék képviselője, e szempontot egy remek rögtönzött beszédében (jövő számunkban közöljük) minden érvényétől megfosztotta, élénk színekkel rajzolva az erdélyi kúszalt állapotokat, s pártolva a módosítványt.

Zeyk Károly, Kolozs megye képviselője, s a képviselőház alelnöke, szintén nyomatékosan emelte ki, hogy a mi Erdélyben állapotnak nevezetük, az nem törvényes rendszeren alapszik, hanem törvénytelen rendszerek egymásra hányt halmaza, minél fogva megszavazza a teljhatalmat a kormánynak.

Ily értelemben szólaltak fel még Thuri Gergely, Trauschenfels Emil, b. Kemény Gábor, Hosszu József, Székely Gergely, Hilbi Gál János, Makrai László, Széles Dénezs, s Bernáth Zsigmond képviselők, s miután Horváth B. igazságügyminiszter kijelentette, hogy a kormány a felhatalmazást nem fogja úgy gyakorolni, hogy akár a kedélyeket felingerelje, akár a közérdekeket, közrendet felzavarja, Zimmermann indítványát még egyszer indokolván, Ujfaluassy módosítványt elfogadtatott, a miniszteriumnak a felhatalmazás Erdélyre nézve megszavaztatott, még pedig oly többséggel, melylyel szemben csak 8 képviselő képezett kisebbséget.

Végül curiosum gyanánt kiemeljük, hogy Hodosi az uniót nem létezőnek, az erdélyi képviselőket a magyar országgyűlésen csak ad hoc-képviselőnek nevezte. De ezt az erőszakolt törvénytelen nézetet egyedül Borlea támogatta, s más senki se!

— Ö cs. kir. Apostoli Felsége a következő legfelsőbb kéziratot méltóztatott kibocsátani:

Kedves baró Beust! Az 1860. october 20-ki kéziratommal alapított államminiszteriumot megszüntetendők és a birodalomnak a magyar koronához nem tartozó országai adminisztratív-politikai ügyeinek legfőbb vezetését egy miniszterium ruházandónak találom, mely „Bellügyminiszterium” nevet viselend.

A cultus és oktatás azon ügyeinek vezetésére, melyek a fentebbi kéziratom alapján eddig az államminiszteriumhoz voltak utasítva, egy saját miniszteriumot állítok fel, mely „Cultus és oktatásügyi miniszterium” nevet viselend.

Bécs, 1867. márczius 7.

Ferencz József, s. k.

Miután az államminiszterium Magyarország törvényes önállóságát — mintegy — tagadása volt, annak megszüntetése a magyar miniszterium kinevezése által követelt logikai következmény; de egyszersmind úgy tekintjük azt, mint hazánk törvényes önállóságának elismerését; üdvözölhetjük azt, mint egy újabb zálogát azon felsőbb elhatározásnak, mely Magyarország jogigényeinek kielégítése által a haza teljes megnyugtatótást tűzte ki.

— Még egy megnyugtató felvilágosítást nyújt a „Wiener Abp.”, mely a budai hadparancsnokságnak két — Magyarországon általános rossz behatást okozott — rendeletére nézve kijelenti, hogy azoknak minden olyan értelmezése, mely a magyar honvédelmi miniszteriumnak (a febr. 19-ki leiratban megjelölt) hatáskörét kérdésbe helyezné, vagy a magyar miniszterium és a katonai hatóságok között bizalmatlanságot ébreszthetne — nem lehet helyes, s a katonai hatóság céljainak megfelelő.

Országgyűlési tudósítás.

A képviselőház ülése márcz. 7-kén.

Elnök: Szentiványi Károly, az ülés jegyzőkönyvet vezető gróf Ráday László.

A keddi ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után elnök az időközben beérkezett irományokat jelenti be.

A napirendre térést egy interpellatio előzte meg az alább olvasható budai kat. parancsnoki rendeletet illetőleg, mely alkotmányos helyzetünkre igen aggasztónak tűnő fel, képviselői körünkben meglehetősen támaszkodott.

Ezen aggodalmak eloszlatása, s még inkább ezen, reánk nézve sérelmes eljárás körüli öntájelekozhatás volt az indok, mely Tisza Kálmán képviselőt az ülés kezdetén a következő interpellatio megtételére indította:

Tisztelt képviselőház! Mielőtt a napirendre kitűzött tárgyakra térne át a tisztelt ház, egy pár szót vagyok kénytelen kéri a végett, hogy a miniszteriumhoz egy kérdést lehessen intézni. Ugy hiszem, mindnyájunkat meglepett a budai katonai főparancsnokság által február hó 21. és 22-ről kiadott két rendelet, a melyek akkor batottak zavarólag az alkotmány visszaállítását iránt táplált bizalom nyilatkozványaira, midőn a képviselőház oly csalhatlan jelet adott volt készségének, megtenni mindent, hogy ezt lehetővé, hogy ezt biztossá tehesse, midőn a miniszterelnök, s egy személyben honvédelmi miniszter, annyi megnyugtató nyilatkozatokat tett volna az iránt, hogy az üjenczok, kiknek kiállítására ezen miniszterium meghatalmaztatott, a magyar ezredekre fognak soroztatni. Ezen két — igen szomorú emlékeket felkeltő rendelet folytán képviselői állásomból folyó kötelességemnek tartom, s tán nem eszálodom, ha azt hiszem; hogy abban a t. ház velem egyetért (általános helyeslés), hogy megkérdézzem a miniszteriumot, fel sem téve azonban, mintha ezen rendeletek beelgyezését bírnák — hogy mit tud azoknak keletkezéséről, és minő állást kíván elfoglalni — az ezen kérdésekre nyerendő választól fogván függni meggyőződésem szerint a képviselőháznak és jelenen a baloldalnak további magatartása. — Felkérem a miniszteriumot, illetőleg a miniszterelnök ur, egyszersmind honvédelmi miniszter urat, méltóztatásuk bennünket felvilágosítani az iránt, mit tud ezen rendeletek keletkezéséről, és minő állást kíván velük szemben elfoglalni.

A közhelyesléssel fogadott kérdésre gróf Andrássy Gyula miniszterelnök, a ház mely figyelmétől kisérve, következő választ adott:

T. ház! Debreczen városa egyik érdemes képviselőjének kérdésére van szerencsém ezen válaszolni, hogy a miniszteriumnak nincs tudomása a közelebb hirlapilag közzétett hadparancsnoksági rendeletek keletkezéséről.

A miniszterium egyébiránt ismeri hatáskörét, és kötelességeit, s azok teljesítésében csak is a törvény és ő Felsége által február hó 18-kán és 19-kén kiadott legmagasabb leiratok tartalmát fogja szem előtt tartani, és ezek ellenében az említett körleveleknek egyáltalában semmi fontosságot nem tulajdoníthat.

A mi pedig a Magyarország és Erdély részéről kiállítandó üjenczoknak a magyar ezredekre történendő besorozását illeti, erre nézve a miniszterium csak ismételteti azt, mit már volt szerencsése kijelenteni, hogy mindenesetre kötelességének tartandja ezen feltételt, a törvényjavaslatba felvenni, s annak idejében a t. ház elé terjeszteni. Ezek voltak, a miket a t. ház megnyugtatóására nyilvánítni kötelességemnek tartottam. (Helyeslés.)

A ház élénk tetszéssel s általános megnyugvással fogadta a miniszterelnöki választ, s ezen megnyugvának a kérdést tevő Tisza Kálmán képviselő következő rövid nyilatkozatban adott kifejezést:

En, mint ki bátor valék a kérdést intézni, a miniszterelnök ur nyilatkozata folytán hivatva érzem magamat kijelenteni, hogy ezen nyilatkozat engem a jelen pillanatban kielégített, azon reményben, hogy nem sokára eljárásának eredménye által fogja aggodalmainkat teljesen elenyésztesíteni. (Helyeslés.)

Ezután a ház napirendre tért, s a jegyző felolvasta a köztörvényhatóságok visszaállításáról szóló miniszteri javaslatot.

Az általános vitát Sztratiimirovics György képviselő nyitotta meg, irásból olvasott beszéddel, minthogy azonban oly alant hangon beszélt, mintha nem is a háznak, de csak önmagának olvasna,

nem érthető beszédét, s csak annyit véltünk abból kivehetni, hogy szólónak a javaslat nem egészen tetszik.

Bónis Samuel: T. ház! Üdvözlöm a miniszterium azon ösvényen, mely a törvényhatóságoknak mielőbbi visszaállítására vezet, és azt hiszem, bátran kijelenthetem, hogy midőn igyekszik azon termek ajtaját megnyitni, melyekben alkotmányunk keletkezése, fejlesztése és megőrzése felett apáink annyiszor, oly gondosan, annyi honfi buzgalommal és oly eredményesen tanácskoztak, hogy — mondom — a miniszterium a nemzetnek közki-vánalmával fog találkozni; s ennél fogva én részemről a miniszteri előterjesztést, általánosságban, a tanácskozás alapjául elfogadom. Meg vagyok győződve, hogy minden törvényhatóságokban a tanácskozások úgy fognak folyni, hogy be fogjuk a világnak bizonyítani azt, hogy a municipális rendszer igen is beleillik egy felelős kormányzat keretébe. (Helyeslés.) Miután azonban az átmeneti korszakban némi nehézségekkel kell küzdenünk, nehogy a félreértések zavart okozzanak, egy pár pontjára ezen miniszteri előterjesztésnek indítványt fogok tenni, melyet az előterjesztés részletes tárgyalásánál fogok előadni és indokolni.

Miletics Szvetozár, egy csomó irományt tartva kezében, állt fel, s a házat szintén egy unalmas; s legnagyobb részben érthetetlen felolvasással gyönyörködtette; kimutatta — nem tudjuk mennyire hiteles statisztikai adatokkal, hogy a bácsbánsági megyékben a bizottmány tagjainak száma a nemzetiségnek népszámával nincs helyes arányban, s azért szóló a bizottmányt is megválasztani akarja.

Most egy jelenet következett, mely a ház türelmét nagy próbára tette. Macellariu képviselő, mint a szólni kívánók sorában következő, felhivatván, oláh nyelven kezdé szónoklatát. Mint magától érthető, e körülmény a képviselők közt pártkülönbség nélkül nagy visszatetszést keltett, s „rende” — „halljuk az elnököt” kiáltások és közbeszólások szólnak vékony hangját elnyomák, s beszéde tovább folytatását megátolák.

A köz megütözés csillapultával az elnök szólt:

Az ország által hozott, s a koronás fejedelem által is megerősített törvény azt hozza magával, hogy az országgyűlésen a tanácskozási nyelv a magyar. Ezen törvénynek tiszteletben tartása minden képviselőnek kötelességében áll. (Eljén, nagy helyeslés.)

Macellariu Illés: T. ház! Nem voltam erre elkészülve. Ki kell mondani, uraim, hogy én is éppen a törvény értelmében voltam bátor, anyai nyelvemen felszólalni (zugás, felkiáltások: kicsoda törvény értelmében?) A december hó 25-diki kegyelmes királyi leirat értelmében létrejött törvények alapján. Ennek következtében feljogosítva éreztem magamat, t. ház, hinni, hogy itt a jogokat tisztelni fogják, és az 1863-ban hozott szebeni országgyűlésnek határozata értelmében voltam bátor felszólalni (zugás, ellenmondások: hó! hó!)

Elnök: Kérem a t. képviselő urat, hogy a ház szabályait tiszteletben tartsa.

Macellariu: Midőn anyanyelvemen kezdtem szólni, megvallom, nem hittem, hogy ingerültséget és visszatetszést fogok okozni; ez azonban, fájdalom, megtörtént.

Mint erdélyi és román hazafi, akkor, midőn látom, hogy Magyarország és a magyar nemzet függetlenségét és alkotmányát visszanyerte, csak örömdeni tudok. Hiszen nemzetem is századokig, és éppen ezen haza szabadságának visszanyeréséért küzdött és küzdeni fog mindig, mert tudja, hogy haza nélkül szabadság nem létezhet; de anyanyelvének használása nélkül a haza és nemzetiség is csak illúzió. Még egyszer ismétlem, hogy nem levén elkészülve az ilyen fogadtatásra, de szándékom sem levén, ingerültséget és visszatetszést felidézni, a szótól elallok, de jogomat fentartom arra, hogy nézetemet írásban adjam be.

Deák Ferencz: T. ház! Minden hazafi, legyen az magyar, román, szerb vagy szláv, a szabadságnak azon első szabályát okvetlenül tudja, hogy tiszteletben kell tartani azon állam törvényét, a melyhez tartozunk, és a melyben élünk. (Helyeslés.) Nagyon szomorú volna, ha most, midőn alkotmányunk visszaállítottatott, elsőbbsen is mindjárt azon kezdenénk, hogy még fenálló és meg nem változtatott törvényt tetleg magunk szegnék meg. A törvény világos, mennyire leendő szükséges azt továbbra is megtartani, az a ház bölcsességétől függ; hanem meg fenáll, addig igen is ahhoz kell alkalmazkodnunk.

Több jeles hazafiak vannak itt, több nemzeti-séghez tartozók, mindenki szereti a maga nemzeti-ségét, szereti a maga nyelvét, de egyedül a törvény iránti tiszteletből még eddig meg nem kísérté senki itt, a ház előtt, más nyelven szólni, mint a melyet a törvény kieszabott: maga a t. képviselő is bizonyosan egyenesen a törvény iránti tiszteletből állott el attól, a mit elkezdett, t. i. a más nyelvi fel-szólalástól. Egyébiránt, én bizonyossá teszem a t. képviselőt, hogy az ő felszólalása sem ingerültséget, sem keserültséget nem okozott. (Helyeslés.) Szomorú volna, ha az indulatosság, a keserültség és az ingerültség e teremben is lábra kapna.

A nemzetiségi törekvések korunkban épp oly korszerűeknek látszanak, mint egykor a vallási viszályok voltak; de reményem Istentől, hogy valamint vagy elértük, vagy közel vagyunk azon idő-höz, a hol az ember becsét nem a katechismus szerint itéli meg, úgy el fog jönni azon idő is: a midőn az ember becsét, értékét, alkalmas voltát,

nem a grammatika és a szótár szerint bírálják meg. (Helyeslés.) Várjuk be ezen időt, és addig is legyünk egymás iránt méltányosok és türelmesek; ingerültség nélkül sokkal könnyebben fogunk megoldani azon kérdést, mely előttünk fekszik, mint az ingerültség árjának messze ragadó áradatával, mely ezelőhöz nem vezet, sőt inkább attól elvezet. (Tetszés.)

En tehát arra kérem a t. képviselőházat is, hogy tekintetük ezen dolgot ez alkalommal bevég-zettnék; ne mozdítsón bennünket semmi azon szán-déktól, a melyet feliratainkban annyiszor kifejeztünk, hogy t. i. a rendes törvényhozás útján szán-dékozunk a haza minden nyelvé, ajku és vallásu polgárai iránt teljes mértékben igazságosak és méltányosak lenni.

A fenfokozt tárgyra nézve éppen azért, mert azok, a melyek itt előadattak, inkább a részletekre vonatkoznak, nem kívánok most az általános discussio folyamában szólni; hiszen mindazon észre-vételek, a melyek egyik avagy másik szónok által most előadattak, részletes vitánál is elő fognak fordulni.

Csak egy megjegyzést teszek, a mi tán némileg az általánosságra is vonatkozik. Senki nem tagadja azt, hogy a 61-ki bizottmányok megválasztása igen sok helyt éppen nem volt correct, nem történt a törvény betűje szerint, sőt sok helyütt — valljuk meg — indulatossággal és ingerültséggel járt. Meglehet, sőt valószínű is, hogy egyik vagy másik osztály, egyik vagy másik nemzetiség aránytalanságról panaszkodik; de ezen most igen bajos volna segíteni. Ha egyik vagy másik nemzetiség ki volt rekesztve a bizottság megválasztásánál választási jogának gyakorlásától, ez hiba volt, de ha gyakorolhatta e jogát, és a többség másként választott, az ellen nem tehetünk, mert a legnagyobb zsarnokság volna: a többség akaratát felett határozni akarni. (Helyeslés.)

Az 1861-iki bizottságok ideiglenes megtartását nem azért fogadom én el, mintha szerelmes vol-nék a választás azon módjába, melylyel ama bizott-ságok sok helyt alakultak. A bizottsági tagok szá-ma némely megyékben szerfelett nagy volt, a me-gyek között e részben arány nem tartott; az 1848-diki bizottságok tagjai közül több jeles egyén 1861-ben tetleg csupán igazottaságból kitöröltetett, pedig minden alapos ok nélkül, holott a megyének 1861-ben nem is lett volna joga törvény szerint az 1848-diki tagokat újra választani vagy kitörölni; egy szó-val az 1861. választások sok helyütt sem a módra, sem az eredményre nézve nem voltak kielégítőek. De mindamellett kénytelenek vagyunk a me-gyeknek halasztást nem szenvedő visz-szaállításánál ideiglenesen az 1861-diki bizottságokat tartani meg, mert az 1848-iki bizottságokra most már visszamenni nem lehet, mint a miniszteri előterjesztés, okokkal támogatva kife-jtette, új bizottságokat választani pedig, s a miatt országszerte új választó gyűléseket tartani, nem tar-tanám célszerűnek, egyrésztől azért, mert éppen a jelen pillanatban az ország minden részeiben egy-szerre ily választó gyűlések összehívása nem fektir-nék az ország érdekében, más részről pedig azért, mert a hon polgárai nagyon óhajtvá várják, s el-mondhatni, már alig várják, a megyei hatóságok mielőbbi visszaállítását, már pedig az új választá-sok, a választógyűlések összehívása, és mindaz, mi ezzel kapcsolatban van, sok időt kíván, s ez által a megyék tetleges helyreállítása ismét elhalasztat-nék. En tehát a miniszteri előterjesztés alapeszmé-jét egész általánosságban elfogadom, a részletekre nézve pedig fentartom magamnak, hogy azok tár-gyalásánál nézeteimet előadhassam, s a már eddig is némelyek által megérintett ellenvetésekre felel-hessek.

Medán Endre a miniszteri javaslatot nem pártolja, s ezen szavazata indokolással azzal vezeti be, hogy a baloldal helyesen járt el, midőn ezen országgyűlésnek, mint törvénytelennek, felosztatását stírgeté; szóló ezen induciót azért tartá szükséges-nek, mert a ház Macellariu képviselő román beszé-dét nem hallgató meg.

Madarász József nem érzi magát Deák F. beszéde által megnyugtattva, s azt tartja, hogy ugyanannyi idő alatt, a mennyi a 61-ki bizottmá-nyok összehívására szükséges, maga az ösgyűlés is összehívathatik; s e nézpontból ő a határozati javaslatot nem pártolhatja.

Tisza Kálmán. En szívesen elallok a szótól, ha a t. ház szavazni kíván. (Felkiáltások: Halljunk!) T. képviselőház! En osztva t. képviselő tár-sunk Deák Ferencz azon kívánságát, hogy az itt felmerült kérdéseket, vagyis egy kérdést ne vitasunk tovább, osztva azon nézetét is, miszerint itt bizonyosan a törvényekhez való ragaszkodás még nem elkeseredés, és nem keserültség; ezen téren a discussiót felvenni nem szándékozom, csak egysze-rtlen kívánom kifejezni Medán képviselő társunk előadására, miszerint az, hogy a baloldal egy in-dítványt adott volna be a melyben az állítatnék, hogy ezen országgyűlés a 48-ki törvények alapján választatott, nem helyes, mert az igazsággal nem egyezik meg. Maga az ugynevezett baloldal e te-kintetben indítványt nem adott be, a baloldaln csak egyik árnyalata adott be indítványt, de nem emlékszem hogy azt azzal indokolta volna: hogy az országgyűlés nem a 48-ki törvények alapján vá-lasztatott meg, legalább a szélső baloldal ez in-do-kolással nem élt; és így Medán képviselő társunk azon állítása a szélső baloldalra nézve nem egyezik meg az igazsággal.

Továbbá meg kell jegyeznem még azt, hogy azon állítás, mintha itt e teremben Erdélyországnak

egy képviselője szólott volna, egyáltalában nem correct; itt Erdélyországban való választó kerületnek és Magyarországon való választókerületnek vannak választottai, de ezek itt mint országos képviselők vannak jelen, és sem Erdélyországi, sem más országai képviselők itt tudomásom szerint nincsenek. (Helyeslés.)

Ezeknek elmondása után engedje meg még a t. képviselő ur, hogy a nélkül, hogy emlékeztetném, és részletezném, minő volt mind künn, mind benn az általa oly nagyon szabadelvűnek dicsért, — reményem már ott is szünni kezdő — osztrák politika, (derültetés) — kimondjam (emelt hangon) miszerint, mint e hazának fia, nem csak magam, nem csak, mint ők szokták a különböztetést tenni, a magyar nemzetiség, de minden nemzetiség érdekében kívánom, hogy azon szabadelvűség, melyet azon kormány követett, (általános tetszés) és melyet a képviselő ur oly fennen dicsért, Magyarországon soha lábra ne kapjon, (Zajos helyeslés. Eljen!) mert akkor jót állók a tisztelt képviselő urnak, hogy nem csak az országgyűlésen, de saját községében sem fog saját anyanyelvén szólni, hanem szólni, mint azon dicsért kormány idejében, ha ugyan nem lesz ereje ellentánni, mint volt elég ereje a magyar, és a mint a magyar segítette oda a többi is (helyeslés), ha nem lesz annyi ereje, fog szólni német nyelven. (Általános helyeslés.)

Ezeknek kijelentése után Bónis képviselőtársunk nyilatkozatához csatlakozom. (Helyeslés. Eljenzés.)

A napirend általános fejtegetéséhez szölk meg Markos, Faragó, Borlea, Kurucz György és Popovics Desseanu János; végre az elnök feltevé a kérdést: akarja-e a ház a miniszterium által előterjesztett határozati javaslatot részletes tanácskozással alapjául általánosságban elfogadni? — a ház nagy többsége feláll; s az elnök ezen többség értelmében mondja ki a határozatot.

Megkezdte a részletes tárgyalás, olvastatott a határozat 1-6 pontja, mely így szól:

1-6-ot: hogy e részben a törvény betöltől némileg eltérve, az 1861-dik ében alakított bizottmányoknak még meglevő tagjait hivatassza össze, ezek gyakorolva a megyék végleges rendezéséig mindazon jogokat, melyeket az 1847—48. XVI. t. cz. a megyei bizottmányokra ruházott.

Jekkelfalussy T. ház! A miniszteri előterjesztvény első pontja mindazon jogokat, melyeket az 1847—48. XVI. t. cz. a megyei hatóságokra ruházott, az 1861-ben megalakított és még meglevő bizottmányi tagok által kívánja gyakoroltatni.

Mintán pedig az 1847—84-ki XVI. t. cz. 2-ik szakaszának 6) pontja szerint a megalakított bizottmány az elnökségen kívül nemcsak a bizottmányi tagokból, hanem az alkotmányosan megválasztott tisztviselőkből is áll, innen magából a szöveg-

ből önként következik, hogy azok, a kik jogosítva lesznek a közgyűlésen tellegesen részt venni, ezek nemcsak az 1861-ki bizottmányi tagok, de az 1861-ben megválasztott tisztviselők is. (Helyeslés.) Érttem én ezt nemcsak a szöveg első pontjában, de a miniszteri előterjesztés szelleméből is. — Mert én hiszem, a t. miniszteriumnak éppen az volt akarata, hogy a ki 1861-ben a bizottmányi jogokat gyakorolta, az 1867-ben is gyakorolja.

Már pedig vannak az ország tán minden megyéjében esetek, a hol alkotmányosan megválasztott tisztviselők, kik 1861-ben nem voltak bizottmányi tagok, mert azoknak éppen azért nem választattak meg, mert megyei tisztviselők lettek, és így törvényszerű kiegészítő részei voltak a bizottmánynak, most joguktól elesnének. De nemcsak célzatlanság szempontjából is kívánom ezt így értelmezni, de elkerülhetlennek tartom, mert semmi okot nem látok arra, hogy éppen azon lelkes hazafiak, kik akkor magukat a tisztviselői állások betöltésére feláldozták, jelenben kihagyassanak. — Nehogy azonban ezen értelmezés felett kétség legyen, felhívom a miniszteriumot, méltóztassék ennek értelmezése iránt nyilatkozni.

Horváth Boldizsár, igazságügyi miniszter. Mintán régi törvényeink szerint a megyei tisztikar mindig kiegészítő részét képezte a megyei bizottmánynak, ennél fogva azon értelmezés ellen, a melyet Jekkelfalussy t. képviselő társunk előadott, a kormányunk semmi észrevétele sincs.

Borlea egy indítványt ad elő; kívánja, hogy az első sorban ezen szó után: „alakított,” tetszenek-e szavak: „illetőleg 1865-ben kiegészített!”

Elnök feltevé a kérdést, a nagy többség a határozati javaslat első pontját változtatás nélkül elfogadja.

Olvastatott a 2-dik pont, mely így szól:

2-ot: elrendelhesse továbbá a miniszterium, hogy az 1861-ik évi megyei bizottmányok az egész tisztikart, a főispán kijelölése mellett, szabadon választassák.

Bónis Sámuel a javaslat ezen pontját elfogadja, ha a második sorban e szó után főispán, betételek e következő szavak: „által a régi törvények és törvényes gyakorlat értelmében teendő kijelölés.” Az így módosított szerkezet míg a törvényeknek megfelel, egyszersmind a főispáni befolyás miatti aggodalmakat is gyéríti.

Bernáth Zsigmond a kijelölésben a megyei bizottmányokat is részletetni kívánna legalább annyiny jogban, a mennyivel az 1847. XXIII. t. cz. 15. §-a a városi közönséget felhívazza.

Ujfalussy Miklós a Bónis S. által tett módosítványt fejtegeti, s abban megnyugszik.

Csiky Sándor a főispáni kijelölést nem pártolja.

Deák Ferencz. T. ház! Mindenek előtt szükséges tisztába jönnünk az 1848-ki törvényeknek e tárgyra vonatkozó rendelete iránt. 1848-diki törvény világosan azt mondja, hogy a megyéknek a legközlelebbi országgyűlésen megállapítandó végrendelegi megyei tisztújítások nem tartathatnak, hanem a netalán támadható hiányokat a főispán a bizottsággal egyetértve, helyettesítés által pótolja. Az említett törvény tehát meghagyta hivatalaikban mindazon tisztviselőket, kik akkor hivatalban valának, és a törvény újabb rendelkezései azok helyett másokat választatni nem is engedett. Némileg következetlenséget követett el az akkori törvényhozás, mert ugyanakkor, midőn az ország alkotmányát és institutióit, melyek tisztán aristocraticusok

voltak, egész terjedelmükben democraticus alapra tette által, meghagyta azon tisztviselőket, kik addig alkotmányosak voltak ugyan, de tisztán aristocraticusok és az aristocrazia által választottak valának, tehát nem voltak választottjai azok többségének, kik 1848 után már választási joggal bírtak, s mégis meghagyta őket hivatalaikban a törvényhozás, hogy a választásokkal járó nagyobb nehézségeket elkerülje. Azon hiányokat, melyek hivatalaikban meghagyta más módon az ekként hivatalaikban meghagyott tisztviselők soraiban támadhatnak, szintén nem új választás, hanem helyettesítés által rendelte pótoltatni a törvény, mert a törvény egyenesen e szót használja: „helyettesítés.”

A helyettesítés 1848 előtt mindig a főispánoknak joga volt, kivéve az első alispánokat, kiket helyettesíteni nem lehetett. Az 1848-ki törvény nem vette el ezen jogát a főispánoknak, hanem azt rendelte, hogy a bizottság egyetértésével helyettesítsenek, és e részben is azt a gyakorlatot vette fel alapul, melyet a főispánok előbb is tetleg követtek, hogy t. i. tanácskozmányt tartottak a megyei rendek jelentékenyebb részével és a helyettesítésnél azok tanácsát figyelembe vették, sőt jobbra követték is.

A mi a megyei tisztviselők választását illeti, még a XV. században a megyék e választási joggal nem éltek. Az 1486-ki LX. t. cz. világosan azt mondja, hogy az alispánokat a főispán nevezzék ki, de a megyében lakó birtokos nemesség közül. Már 1504-beu és 1548-ban azt mondja a törvény, hogy a főispán a megye beleegyezésével nevezzen alispánokat; az 1723-ki LVI. t. cz. pedig gyakorlati magyarázatát is adja ezen rendeletnek, mert e törvényezik is azt mondja, hogy a főispán az alispánokat és megyei tisztviselőket csak a megye hozzájárulásával, egyetértésével nevezheti ki, de megállapítja egyszersmind ez egyetértés módját, midőn azt rendeli, hogy az alispáni hivatalokra a volt alispánon kívül még három alkalmas egyént jelöljön ki a főispán és a megye azokból választson.

Ime, ez azon mód, melylyel minden esetben elég tettehetik a törvény azon eszméinek, hogy a főispán a megyével egyetértve, töltse be a tisztviselői állásokat. A főispán kijelölte, a megye választott, s ekként a megválasztott tisztviselő a főispán és megye egyetértésével lépett hivatalba. Ezt a módot hozza javaslatba ismét a miniszterium a jelen előterjesztésben a megyei hivatalok betöltésére nézve, mintán nem egyes hiányok helyettesítés általi pótlása, hanem az egész tisztviselői karnak megválasztása leendő most szükséges. Nem új jogot kíván a főispánnak adni, hanem a régi alkotmányos módnak megtartásával az 1848-ki törvénynek, mely egyedül a helyettesítésről szól, magára a választásra miként leendő alkalmazását akarja megmagyaráztatni.

Valóban felőtl volna, ha ezen kijelölési jog ellen éppen most tenne valaki jogi szempontból elenvetéseket, századok óta volt e jog gyakorlatban, a megyei tisztviselők ily kijelölés mellett léptek hivatalaikba, s az ország a jogot soha kétségbe nem vonta, az ellen országgyűlésileg soha fel nem szólalt, sőt még a rendszeres munkálatok elkészítésére kiktűdött országos választmányok sem tettek javaslatot ezen jognak megszüntetésére. Az ország ily kijelölések mellett választás módjában megnyugodott, és pedig megnyugodott azon korban, melyben nem felelős kormány nevezte ki a főispánokat, s e kinevezést gyakran hatalmának emelésére használta eszközül. Lehet-e feltenni azt, hogy a mitől az ország akkor nem idegenkedett, most tegyen az ellen kifogást, midőn felelős miniszterium nevezi ki azon főispánokat, kik e kijelölés jogát fogják gyakorolni? Most akar-nók-e a felelős kormány érdekeit a megyei jogokkal és érdekekkel ellentétbe hozni, s azon vádra adni okot, hogy a felelős miniszterium lehető tulajkapásai ellen akarjuk a megyéket védeni oly joggal, melyet a megyék eddig nem gyakoroltak: a kijelölés nélküli választás jogával?

A megyék részesei valának a törvényhozásnak, s befolyást gyakoroltak a törvények végrehajtására. A törvényhozás terén független volt hatáskörük, s a kormányunk semmi tekintetben nem voltak alárendelve, azért a megyei követek megválasztásánál, sem a főispánok, sem a kormány-nak szava nem lehetett. De a tisztviselők megválasztása oly megyei jog gyakorlása volt, mely a végrehajtás körébe vágott, mert a tisztviselők a törvények végrehajtásának eszközei valának. E választásnál tehát igen természetes volt az, hogy a kormány, habár közvetve a főispánok által, habár a legszelebb módon a kijelölés által összeköttetésben álljon a megyével, s befolyást gyakoroljon a tisztviselők választására. A kormányzatnak e folytonos láncolata mulhatatlanul szükséges, s azon testületet a végrehajtás körében mereven egymástól elválasztani, azok között minden kapcsolatot megszüntetni, sőt tán egymással ellentétbe hozni, nem volna a közügy érdekében.

Azok, kik a felelős miniszterium és parlamenti kormány eszméjének nálunk elleni, mindig azt hozták fel, hogy a megyei municipalitások legdrágább kincse alkotmányunknak, a tisztviselők szabad választása legdrágább kincse a megyéknek, ez pedig egyenes ellentétben van a miniszteri felelősséggel, mert hogyan feleljen a miniszterium olyanokért, miket a nem általa választott tisztviselők végeznek? Ugyanazért ők inkább a parlamentarizmus kormányt akarták feláldozni, hogy a megyék jogait megtarthassák. Mi erre azt feleltük, hogy a felelős kormánynak is van közvetett befolyása a törvény végrehajtásában működő tisztviselők megválasztásába a főispáni kijelölés által, és az ellenvetés nem áll. Ha azonban most még ezt a szelid kapcsolatot is meg akarnók szüntetni, s a főispáni kijelölést kizárni, akkor az elenvetés nem volna alaptalan, s akkor a miniszterium és azon organumok között, melyek a törvényeknek a miniszterium felelőssége alatt álló végrehajtását eszközlik, nem volna semmi köpös, semmi jogos összeköttetés.

Bónis Sámuel: ezt mi sem akarjuk!

Deák Ferencz: Nem Bónis képviselő társunk előadására teszem én észrevételeimet. Midőn vitatás közben valamely nézetet vagy állítást czáfol az ember, a czáfolatot ne vegye magára az, a ki az állítást nem mondotta. Vannak többen közöttünk, e háromszázat meghaladó képviselők között,

kik a főispáni kijelölés jogát egyáltalában nem helyeslik, és ez iránt már nyilatkozott is. Azoknak szölkának észrevételeim, és nem Bónis indítványa ellen vannak azok felhozva, mert ezen indítványról később fogok szölkálni, most előre is kimondván, hogy én azt pártolom.

Ismételtem tehát, mit előbb is említettem, hogy ha éppen most, midőn a kormányzat felelős miniszterium kezébe került, tennék oly lépést, melyet azon időben, midőn Magyarország kormánya felelős nem volt, az ország soha sem tett; ha most vonnók el a kijelölés jogát a főispánoktól: könnyen azon gyanura adhatnánk okot, hogy jobban félünk a felelős miniszterium által kinevezett főispánoktól, mint féltünk akkor, midőn még a kormány felelős nem volt; ily félelemnek pedig sem alapja, sem józan oka nem volna.

Meg volt itt érintve azon mód melylyel a tisztviselők választása 1861-ken gyakoroltatott. Én e módot, s a főispáni kijelölésnek, vagy ha tetszik, a főispánok és a bizottságok egyetértésével történt helyettesítéseknek ekkor gyakorolt módját nem szeretném mintául felállítani, mert azok törvényesek sem voltak, s igen sok mégyében a tumultuariusz igazott eljárás miatt nem is valának helyeseltetők.

Bónis képv. barátom indítványa szintén meg akarja tartani a főispán kijelölési jogát, s azt akarja határozatában kifejezni, hogy a főispán e jogával az eddigi törvények és törvényes gyakorlat szerint éljen. Én az ő indítványát pártolom, s azt, a mit a határozatban ki akar fejezni, helyesnek tartom.

A törvény megállapítja a főispán kijelölési jogát, a gyakorlat pedig, mely ezen jogot folyton életben tartotta, az volt, hogy a főispán tanácskozmányt tartott a megye rendinek jelentékenyebb részével, s azok tanácsát követte, jogának gyakorlásában. Ezt a módot jövőre sem volna helyes mellőzni, sőt én éppen igen szeretném, ha a miniszter különösen utasításul adná a főispánoknak, hogy tisztviselőknek tartanak tanácskozmányt, és a kinek kijelölését a bizottságok vagy azok tetemes része kívánja, azt mindig figyelembe vegyék, és még az sem lesz baj, ha három egyén helyett valamely hivatalra 4 vagy 5-öt jelölnek is ki, mindenesetre kisebb baj, mint a kijelölés megtagadásával kedvetlenséget okozni, kivéve oly esetet, hogy ha valaki ellen megélegett jelleméről, ismert képzetelenségéről fogva, vagy ott, hol a hivatal természet sakképzettséget kíván, mint pl. a bírói hivatalokban e képzettség hiányánál fogva alapos a kifogás, de hiszen ily kifogás ellenében aligha fogna e bizottság jelentékenyebb része a kijelölést sürgetni.

Végre megjegyzem, hogy az ily módon gyakorlandó kijelölés éppen a szabadságnak, a rendnek, a közigazgatás czelszerű vezetésének érdekében fekszik, mert némely megyében oly számosak a bizottsági tagok, hogy előre látható, mikép a nézetek különfélesége s talán az érdekek is pártoskodás tusait idézhetik elő, s ne feledjük, hogy nem ott állunk, hol e tekintetben hajdan voltunk, midőn büntetés által kényszerítette a törvény a hivatalra alkalmas egyéneket annak elvállalására, hisz tudja kiki, hogy most ily kényszerítésre nem igen lesz szükség.

Ismételtem, mit fentebb mondtam, hogy a miniszteri előterjesztésnek e pontját Bónis képv. barátom módosítványa szerint én is pártolom. (Élénk, hosszas eljenzés.)

B. Wenkheim Béla elfogadja a Bónis Samu által indítványozott módosítványt a kormány részéről.

Miletics és Böszörményi a törvényben előforduló „consensus comitatus” kifejezés értelmét magyarázzák, s alkalmazásában a szokást ismer-tetik.

Elnök felteszi a kérdést, s a nagy többség a miniszteri szerkezetet, bővítve Bónis Sámuel módosítványával, elfogadja.

Olvastatott a 3-dik pont, mely így szól:

„Kimondatni kéri továbbá a miniszterium azt is 3-ot: hogy a főispán alkalmas egyéneket, különösen pedig a bírói hivatalokra jogtudományban jártasokat jelöljön ki.”

Ezen pont változtatás nélkül egyetértelműleg elfogadtatott.

Olvastatott a 4-ik pont, mely így szól:

„4-er, hogy a megyei törvényszékek rendes elnökei, a megyék végrendelegéig az alispánok legyenek, s többi tagjai szintugy tisztújítás alá tartozzanak, kivéve azonban a telekkönyvi rendes előadókat, s általában a telekkönyvi hivatalok kezelő személyzetét, kiket a megyék végleges rendezéseig tisztújítás alá vonni a bírtok és hitelviszonyok megzavarása nélkül azért nem lehetne, minthogy a szolgálat ezen ága folytonosságot és különös szak-képzettséget igényel.”

Bónis Sámuel ezen pontra módosítványt nyújt be, melyben kívánja, hogy ezen szó után: tartozzanak, a következő sorok elhagyandók, s helyettük a következő szavak lennének beiktatandók: „haszonlag ideértve a telekkönyvi tisztviselőket is, azon kikötéssel, hogy a választás ugy eszközöltesse, miszerint csak szakértők alkalmaztassanak, és a telekkönyvi működés egy perezig is fenn ne akadjon.”

Tóth Lőrinc a telekhivatalok berendezését s az eljárást ismertetvén, ebből folyólag szintén módosítványt terjeszt elő, mely szerint a második sorban ezen szövtől: kivéve, egész a pont végéig kihagyandó, s e kihagyás helyett a szerkezetbe egy új pont igandatandó be, mely így hangzanék: „5-ör. A telekkönyvi igazgatók, s általában a telekkönyvi hivatalok kezelő személyzete tisztújítás alá nem tartoznak.”

Bónis Samu indokolja módosítványát, ő az országos hitelt inkább az eddig követett mód által látja fenyegetve, s nem akarna, hogy ezen hivatal örököségét a törvényhozás szentesítse.

Dedinszky József, Perczel Béla, Zsámbokréti, Vadász, Szentkirályi elfogadják Tóth Lőrinc módosítványát.

Horváth Boldizsár igazságügyminiszter: Boecásom meg a t. ház, ha szavazás előtt, részint felvilágosításul, részint megnyugtatól még egy pár szót szölk. (Halljuk!)

En magam is a jövő kérdésének tartom azt,

valjon a telekkönyvi intézmény ezentul megyei vagy országos intézménynek legyen-e tekintendő? Annyi mindenesetre bizonyos, hogy a telekkönyvek kezelése körül a legutolsó forma tekintetében az egész ország területén oly szigorú egységnek kell uralkodnia, hogy e tekintetben a megyék régi statutaris jogát oly mérvben, és értelemben, mint az korábban gyakorlatban volt, a telekkönyvi intézményre kiterjeszteni soha sem lehet.

Mind a mellett a kormány nem akar e kérdésnek praecjudicálni, azt teljesen nyit kérdéskül hagyja fenn. A mit a kormány kéri a t. háztól, nem más, mint az, hogy az átmeneti korszak tü-mérdek teendői és nehézségei iránti tekintetből, a mostani status quot egyelőre a telekkönyvekre nézve, a megyék végleges szervezéséig fenhagyni méltóztassék.

Azon ellenvetés, melyet igen t. képviselő társunk, Tisza Kálmán ur tett, hogy ez által a megyékben kétféle hatóság, egy alkotmányos és egy nem alkotmányos támad, elveszt minden alapját, ha tekintetbe vesszük, hogy fennálló törvények szerint a telekkönyvi hatóság nem azon telekkönyvi hivatal, hanem maga a törvényszék, a telekkönyvi hivatal pedig pusztá effectuense a telekkönyvi hatóságnak. De elveszti ezen ellenvetés alapját az által is, mert ha egyszer a nemzeti kormány kezébe veszi a felügyeletet a telekkönyvi hivatal felett, az alkotmányellenes jellegét azon pillanatban elvesztette. (Helyeslés a jobb oldalon, ellenmondás a bal oldalon.)

Egyébiránt, ha bármikor is a telekkönyvi intézmény a megyei hatáskör körébe illesztetnék is be, még akkor sem látnám soha helyét, értelmét és czelszerűségét a választásnak. Ugyanis kikből áll a telekkönyvi hivatal kezelő személyzete? Egy igazgatóból, ki csupán a technikai kezelés ügyrendére ügyel fel; egy expeditorból; egy iktatóból; néhány irodatisztból és írónokból. Kérdem a t. házat, hogy ezek oly rangfokozatu egyének, kikre a megyei választás valaha kiterjesztetett? (Helyeslés.)

Egyébiránt ne méltóztassanak ezen előadásomból azon következtetést vonni, mintha a mostani status quo fenntartása által a kormány a telekkönyvi hivatalok jelenlegi kezelő személyzetéhez ragaszkodnék. Tudja a kormány, hogy e téren is szigorú epuratoria van szükség, s ezennel komolyan és tinnepélyesen kijelenti a kormány, hogy ha akár jellem, akár képesség tekintetéből epuratoria szükség leend, gondoskodni fog arról, hogy az teljes szigorral végrehajthassék (helyeslés), azonban a kormány nem tartaná szerencsés eljárásnak, egy régi épületet, habár az a legrombottabb is, szétbontani, még mielőtt az új épület anyagait egybehordta volna. (Helyeslés.) De e czéla a kormányunk, a főispánoknak időre, körültekintésre van szükségük.

Annál óvatossabbnak kell lenni t. ház e téren, mert általános a panasz, hogy a telekkönyvi hivatalok jelenlegi személyzete elégtelen, s hogy sem a munka halmazának, tümégének, sem a kellő gyorsaság igényeinek megfelelően nem képes. Ily körülmények közt tanácsos volna-e a tisztújítás által azon eshetőséget útát nyitni, hogy a különben is elégtelen személyzetben egyszerre oly hézag támadjon, melyet rögtön betölteni annál nehezebb, mert éppen ezen törvény az, melynek teljes ismerete az ügyvédi és bírói karban is útát magának még nem tudott törni. (Helyenként ellenmondás, mástrészt helyeslés.)

Továbbá t. ház könnyű azt kimondani, hogy a főispán jelöljön ki alkalmas egyéneket, de annál nehezebb ezen alkalmas egyéneket ép oly szakban különösen, mely routint és hosszas gyakorlatot igényel, feltalálni; azokat pedig rögtön felismerni a tisztújítás, melyet a nemzet nem akar tovább halasztatni teljes lehetetlenségnek fog mutatkozni.

Megvallom, hogy a tisztújítás még magára az igazságszolgáltatásra is hátrányos annyiból (halljuk! halljuk!) hogy okvetlen maga után von néhány napi szünetelést, holott pedig a telekkönyvi hivatal nem szünetelhet egy napig sem, s a telekkönyvi beadványokat és kiadványokat egy peregre sem lehet felfüggeszteni. — En tehát a közhírt szempontjából is okvetlenül szükségesnek tartom, hogy a telekkönyvi kezelő személyzet a tisztújítás esélyeinek kitéve ne legyen.

T. ház! A kormány nyíltan és őszintén nyilatkozik; elmentünk az utolsó határvonalig, a Rubiconra, a melyen túl a közhérdek megóvása iránt magára felelősséget nem vállalhat (helyeslés), s e határvonal az, melyet a kormány Tóth Lőrinc képviselő ur indítványának elfogadása által kijelöl, és kéri a kormány a t. házat ezen határvonal elfogadására. (Élénk helyeslés, elfogadjuk!)

Szontagh Pál, Várady György, Tisza Kálmán, Csengeri Imre, Nyári Pál, Táry Samu, Jókai Mór, Böszörményi László, Ivánka Imre, Deák Lajos, Csiky Sándor, a Bónis Samu-féle módosítvány mellett tettek indokolt nyilatkozatokat.

Elnök a kérdést szavazásra bocsátván, először is azokat szölkít felállásra, kik Bónis módosítványát akarják; s minthogy a felállókak és ülve maradtak közt a többség tisztán kivehető nem volt, elnök az ellenpróbát tartá szükségesnek, s felállásra szölkít azokat kik ama módosítványt nem pártolják; ezen második szavazás a többséget kiderítvén, elnök végzést kimondja, hogy a többség Bónis S. módosítványát nem fogadja el.

Következett a szavazás Tóth Lőrinc módosítványára, mely is a többség által elfogadtatván, ez elnökileg végzéstül kijelentetett.

Az idő későre haladván, a tárgyalás folytatása holnap d. e. 10 órára halasztott el.

A főrendiház ülése márcz. 7-ken.

Elnök gróf Cziráky: Az ülést megnyitja. Báró Majthényi L.: A mult ülése jegyzőkönyvét felolvassa.

Ekkor a háznap, gróf Szapáry Antal, bevezeti az alsóház jegyzőjét.

Tóth Vilmost, ki áthozván az ujenczozás tárgyában kelt alsóházi határozat jegyzőkönyvi kivonatát, elnök ő nmeltóságának átnyújtja.

B. Majthényi: Az átnyújtott iratot felolvassa.

Elnök gróf Cziráky: Tárgyalási napul szombatot tűzvé ki, s több tárgy nem lévén, a gyűlés eloszlott.

A képviselőház ülése márcz. 8-án.

Elnök: Szentiványi Károly; az ülés jegyzőkönyvét vezeti gr. Ráday László jegyző.

A miniszterek padján: b. Eötvös, gr. Mikó, b. Wenckheim, Gorove, Horváth B. miniszterek.

A tegnapi ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után az elnök az időközben érkezett irományokat jelenti be.

A napirend felvétele előtt Ráday László olvassa az igazolási bizottság jelentését Mikó-
vics gesztési kerületi képviselő javaslatáról, a ház
Mikóvics Zsigmondot, — a törvényszabta napok
fenntartásával az igazolt képviselő sorába iktatá.

Bónis Sámuel egy kérdést akart feltenni a pénzügyminiszterhez, melyet akkor tart fel, ha a pénzügyminiszter az ülésben megjelenik.

Felvetvén a napirend, olvastatott a 6-ik (a szövegben 5-dik) pont, mely így szól: „Hogy a megyei törvényszékek működése folytonos, vagyis az állandó törvényszékek eszméjének megfelelő legyen.”

Ezen pontot a ház egyetelműleg elfogadta. Olvastatott a 7-dik (a szerkezet szerint 6-ik) pont, mely így szól: „Hogy a megyei bizottságok és tisztviselők csak a megyék végleges szervezetének teljes életbeléptetéséig maradnak állásukban és hivatalaikban, akkor pedig a bizottságok és tisztviselők újabb megalakulása akként fog történni, a mint ez iránt a törvényhozási intézkedni fog.”

Dapsy Vilmos T. ház! A felolvasott 6-ik pontot én részéről hiányosnak tartom, mert nem fejezi ki világosan és határozottan mindazt, mit meggyőződésem szerint a miniszterium e pontban kimondani kívánt, minék természetesen következzék, hanem az, hogy ha a szerkezet ki nem pótolná, akkor az a változatlanul megtartandó, kétes magyarázatokra adna alkalmat, mit pedig a háznak határozathozatali alkalmával különösen kerülni kellene.

Czélja ezen szakaszban az, hogy mindazon intézkedések, melyek a miniszterium által kért s a ház által már megadott felhatalmazás következtében a köztörvényhatóságok visszaállítására kapcsoltatva tétetni fognak, ideiglenesnek jelentessék ki.

Ha ez czélja a 6-dik pontnak, e czél a szerkezet által magukra a megyei bizottságokra és tisztviselői karra nézve határozottan ki van jelölve; de midőn a szerkezetben a megyei törvényszékek és azok megválasztandó bírái egyeztetni mellozottnak, azt hiszem, méltó aggály fog keletkezni az iránt, mintha talán a t. ház e paragrafusban intézkedését a megyei törvényszékekre is kiterjeszteni nem kívánja; szükségesnek tartom tehát, hogy a szerkezetben megemlítsék: a megyék, törvényszékek és ezek tagjai. Szükségesnek tartom azt egyrésztől a kételek elosztására tekintetből, de másrésztől azért, hogy azok, kik a megyei törvényszékeknél alkalmazást nyerni kívánnak, előre tudhassák és beláthassák, mi sors vár rajok. Azért én a szerkezet különbeni magatartása mellett, néhány szó hozzáadásával, következőleg indítványozom azt módosítani: „6-szor, hogy a megyei bizottságok, tisztviselők és törvényszékek tagjai csak a megyék végleges szervezetének teljes életbeléptetéséig maradnak állásukban és hivatalukban; akkor pedig a bizottságok, tisztviselői kar és törvényszékek újabb megalakulása akként fog történni, mint ez iránt a törvényhozási intézkedni fog.” (Helyeslés.)

Horváth Boldizsár elnököl miniszter: T. ház! A kormány azon véleményben volt, hogy a megyei törvényszékek tagjai szintén a tisztviselők sorába tartoznak, ha azonban a t. ház nagyobb megnyugtatót talál a tett módosítvány elfogadásában, a kormány nem ellenzi, hogy az különösen is kitéssék e pontnál. (Helyeslés.)

A kérdés feltételén, a ház többsége ezen pontot az indítványozott, s a miniszterium által elfogadott módosítvánnyal elfogadja.

Olvastatott a 8-dik (a szerkezet szerint 7-ik) pont, mely így szól: „Hogy az 1847—48. XVI. t. c. 2-ik e) pontja annyiból, a mennyiben a megyei bizottságok köztanácskozási nyelvéll kizárólag a magyart rendeli, a törvényhozási további intézkedéséig felfüggesztessék.”

Jusztiz József. T. ház! Midőn bátor vagyok felszólalni e szakaszánál, nem teszem azért, mintha czélom volna a házhoz valamely módosítványt beadni, hanem csak azért, mert meg vagyok győződve, hogy ezen szakaszban rendeltet, a mint reám nézve is megnyugtató, bizonyára mindazokra kellemesen fog hatni, kik nemzetiségük igényeit képesek alárendelni a haza magasabb érdekeinek.

De, t. ház, az élet nemcsak a bizottságokban nyilvánlik, hanem nyilvánlik sokféleképpen, és annál élelkebben hazánkban, hol a köztügek iránti érdekeltég talán sokkal nagyobb, mint másutt.

E tekintetnél fogva bátor volnék egy szerkezetet indítványozni, mely a 6-dik szakasz pontja után következne és ekként szólna: „Általában addig is, míg a helyhatósági és községi rendszer törvényhozási szabályoztatnék, — felhatalmazatik a miniszterium, hogy e részben minden oly felmenthető kérdéseknél, melyek a haza külön ajku nemzetiségeinek nyelvviszonyaira vonatkoznak, az országgyűlési feliratok szellemében intézkedhessék.” Bátor vagyok ezen szerény indítványomat a miniszterium pártolásába és a t. ház elfogadásába ajánlani. (Halljuk a módosított szerkezetet.)

B. Wenckheim Béla belügyminiszter. T. ház! A kormány az előterjesztvény 7-dik pontjában foglalt felhatalmazással beérte volna, mert bizonyára annak értelmében is mind a községi ügyekben, mind a helyhatóságokban azon szellemben intézkedtetni volna, mely a törvényhozási tanácskozásai folytán fölterjesztett felirataiban nyilvánkozott. Ha azonban megnyugtatótál szolgál, a kormány kész Turóc megye szentmártoni képviselőjének módosítványát elfogadni. (Eljenzés.)

Az ekként módosított miniszteri szerkezet mellett tartalmas beszédet mondottak Gedull Lajos és Horváth Döme képviselők.

Madarász József a szerkezetet, minthogy a törvényt határozat által felfüggeszteni nem lehet, egyeztetni kihagyni, s helyette a miniszteriumot felhatalmazandónak véli azon intézkedések megtételére, melyek a nemzetiségek ez érdekelni igényeinek megfelelnek.

Branyovaczky pártolja a módosítványt. Wenckheim Béla báró belügyminiszter ezt ki is jelenti, megjegyezvén, hogy nagy feladat volna előkeríteni a régi polgármestereket az összehívások

eszközleése czéljából, mert közülük többen vagy elhaltak, vagy hivatalban vannak, s tán vesztek is egykori népszerűségükből.

E nyilatkozathoz Kiss Miklós elegendő megnyugtatótálván, fentebbi kívánatait visszaveszi.

Manó J. J. és Németh Károly képviselők a módosított szerkezetet kielégítőnek találván, elfogadják.

A kérdés feltételén, a ház nagy többsége a miniszteri szerkezetet, a belügyminiszteri módosítással elfogadja.

Olvastatott: a szerkezet utolsó pontja, mely így szól:

„Elvégtől Erdélyben az 1847. s. VII. t. c. 5. §-ra való tekintettel, a közigazgatás és törvénykezés mostani rendszerét, a törvényhozási további intézkedéseig, a miniszterium fenntartandónak véli.”

E rendszerrel egybehangzólag a kormányzásban, és közigazgatásban szükséges intézkedéseket a miniszterium felelőssége alatt, saját belátása szerint fogja megtenni.

Ujfalussy Miklós: T. ház! Mindnyájan igen jól tudjuk, sőt teljes ismeretével bírnak mindazon nehézségeknél, melyekkel, mielőtt az átalakuláson keresztül esnénk, még igen sokszor szembe kellend néznünk. Ezen nehézségek közt én az első sornak élére állítom az erdélyi ügyeknek szerencsés megoldását. Hazánk ezen részében hosszú évek sora előtt már felbomlott az egyensúly, és ezen egyensúly helyreállítása igen sok államférfiui tapintatosságot igényel.

Az ügyeknek kellő felismerése, a tapintatos eljárás, észélyesség is gyakorta egy lehet erőlyesség: mind oly kellek, melyek okvetlenül megkívántatnak a rend helyrehozására. Ez természetesen nagyobb testületek, és így általunk nem eszközölhető. Ennélfogva én óhajtanám, hogy mind azt, a mi itt teendő, tegye a miniszterium, de nem oly szűken korlátozott sorban és rendben, mint a hogy a szerkezetben foglaltatik, hanem én a miniszterium kezeit meg nem kötve, bátor lennék egy, a miniszterium hatáskörét annál szélesebben kiterjesztő módosítványt a t. ház elébe terjeszteni, mely így hangzanék: „Az erdélyi viszonyok rendezése iránt, és addig is, míg az 1847. s. VII. t. c. 5. §-ra való tekintettel, minél előbb törvényezik alkottatnék, felhatalmazatik a miniszterium a kormányzás, közigazgatás és törvénykezés terén szükséges intézkedéseket, saját belátása szerint és felelőssége alatt megtenni.” (Helyeslés.)

És midőn ez indítványomat bátor lennék a ház asztalára letenni, kérem egy szersmind a t. házat ennek pártolására. (Helyeslés.)

Faur János. T. ház! Miután ezen módosítvány semmily ellenzése nem talált e házban, részéről fel sem szóltam volna, ha Madarász képviselőtársam egy más módosítványt nem tett volna, s így csak a módosítványhoz szólván, ki akarom mutatni, hogy e két módosítvány közt semmily eltérés nincs. Madarász képviselő ur csak bővebb magyarázatát adta az első módosítványnak; de e módosítványa egyezsmind megszoritja az első módosítványban a miniszteriumnak adott felhatalmazását, és azért én azt nem pártolhatom. Én a miniszterium előterjesztvényének 7-dik pontjában foglalt rendelkezést megnyugtató kezeségéül veszem annak, hogy a miniszterium figyelmét a nemzetiségi kérdés el nem kerülte. Örvendetek jeleül veszem annak, hogy a miniszterium a nemzetiségi kérdés tárgyánál méltányosság és jóakarat által vezéreltetik. Ha valaki a nemzetiségi kérdés fontosságát elismerni, úgy én bizonyosan azok közé tartozom; én óhajtom a méltányos kiegyenlítés megoldását, de éppen azért, mert elismerem fontosságát; mert kielégítő megoldást óhajtom, belátom azt is, hogy az nem lehet egy más kérdés alkalmával, melleslegesen, úgy szólván per tangenti tárgyalni és elintézni, hanem az fontosságánál fogva önállóan, beható és mély megfontolás után tárgyalható és intézhető el.

De meg vagyok arról is győződve, hogy ezen kérdés tárgyalásánál és elintézésénél főtenyező a kölcsönös bizalom, és azért engedje meg a t. ház azon igénytelen nézetemet kijelenteni, hogy mind az, ki a kölcsönös bizalmat veszélyeztetni, nézetem szerint nem tesz jó szolgálatot sem az ügynek, sem a hazának, mindaz, ki e kérdés tárgyalásába keserűséget vet, ki azt nem higgadtassággal és méltányossággal tárgyalja, oly felelősséget vesz magára, melytől elvállalni, visszariadok.

Meg kell vallanom, hogy addig is, míg a nemzetiségi kérdés elintézetnek, léteznék egy és más nemzetiségek keblében aggodalmak, de éppen ezen aggodalmak megszüntetése czéljából terjesztette elő Just J. képviselő társunk módosítványát, és én ezt, mint ilyen, teljes szívből dűvölöm, és teljes megnyugvással látom a miniszterium kezében azt, hogy e kérdés körül addig is, míg a törvényhozási intézkednek, intézkedhessék, meg léven győződve, hogy a miniszterium ezen intézkedésben a kölcsönös bizalmat, mely mint már előbb is mondtam, a nemzetiségi kérdés megoldásánál főtenyező, nemcsak megszilárdítja, hanem tovább is terjesztendő, és a nemzetiségi kérdés megoldását a czélhoz közelebb hozandja. Mindezeknél fogva Just képviselőtársam módosítványát pártolom. (Helyeslés.)

A kérdés feltételén, a ház többsége elfogadja Just J. J. módosítványát.

Olvastatott a szerkezet utolsó előtti pontja, mely így szól: „A mi a sz. kir. városokat, az első bíróság rendezett tanácscsal ellátott községeket, a szépesi és Hajdu városokat, s a Jászuk kerületeket illeti, ezekben a törvényes állapot helyreállítása nem eszközölhető másképp, mint ha az 1861-dik évben alakult képviselő-testületek teszik meg a választás körül mindazt, a mit e tekintetben az 1847—48. s. XIII., XXIV., XXV. és XXVI. t. c. 2-ik e) pont határozott. E képviselő-testületeket a miniszterium által e czélra kitzendő napon a jelenleg hivatalban levő polgármesterek, s illetőleg városi bírák és kapitányok fogják egybeírni.”

B. Wenckheim Béla belügyminiszter. T. ház! Ezen, a sz. kir. városok és kerületekre vonatkozó szakaszhoz nem módosítványt, hanem felvilágosító magyarázat tekintetéből némi változtatást vagyok bátor ajánlani. Ugyanis ezen szakaszban, mely a városok és kerületekben a törvényes állapotnak helyreállításáról arról, és annak eszközleése végett világosan kimondja, hogy az az 1847—48. évi XIII., XXIV., XXV. és XXVI. t. c. 2-ik e) pont történnék, — bennfoglaltatik ugyan, hogy választassanak meg a tisztviselők, és a képviselők

testületek újból alakíttassanak; de miután ez világosan nincs kimondva, és némelyek talán aggodalmak táplálnak az iránt, hogy talán a miniszteriumnak nem volna szándékában ezen képviselő-testületeket újra alakítani, azért aként kívánám az előterjesztvény ezen pontját bővíteni: azután t. i., a hol ez mondatik: „miután az 1861. évben alakult képviselő-testületek” — jön ez: „illetőleg közgyűlések teszik meg a szükséges intézkedéseket mind azon választásoknál, melyek az 1847—48. évi XIII., XXIV., XXV. és XXVI. t. c. 2-ik e) pontban megrendeltek, és így az újból alakítandó képviselő-testületek előkészítése és vezetése körül.” Ezen bővítést azok megnyugtatósára óhajtanám e szakaszba iktatni, kik azt hitték, hogy a képviselő-testületek újból alakítása nem czéloztatik.

Szóval még megérinteni kívánom, miután nem foglaltatik azon képviselő-testületekbe, hogy ez is aként értelmezendő, mint a vármegyéké, hogy t. i. az 1861-diki tisztviselők kiegészítő részét képezik a sz. kir. városok képviselő-testületeinek. (Tetszés.)

Kiss Miklós észrevételt tesz a Hajdu városok kitételre, s helyesnek vélné itt is a kerület szót használni; valamint kívánja továbbá, hogy a városi képviselőtestületeket ne a provisorius, hanem a 61-ben választott polgármester hívja össze, s ugyanez elnököljen.

B. Luzsénszky Pál pártolja Kiss M. indítványát, gróf Károlyi Ede elfogadja az elvet, de nem tartja kivethetőnek a változások miatt, melyek időközben a polgármesterek sorában történtek; Turay Sámuel, a törvényeket tekintve, ezek szerint ugy a Hajdu városok, mint „kerület” kifejezést helyesnek találja; Ghiczey Kálmán helyesli Kiss M. módosítványát, egyebiránt a belügyminiszteri módosítványnak „intézkedéseket” illető kifejezését is kívánja jobbitani: „előintézkedéseket.” Bónis Samu szintén helyesebbnek tartja a városok helyett a kerület kifejezést. — Tiszta Kálmán következetesen tartja, hogy a városi képviselőtestületeket a 61-ki polgármester hívja össze, ha pedig ez bármi oknál fogva kivethető nem lenne, nyilatkozatná ki a miniszterium, hogy ama gyűlésben a provisorius polgármester elnökölne nem fog.

Mikó Imre gróf közlekedési miniszter. A miniszteriumot ezen előterjesztvény ezen szakaszának készítése alkalmával ugyanazon nézetek vezették, melyek előttem szóló képviselőtársam indítványában foglaltatik; ugyanazért a netalán e tárgyban keletkezhető további vitatkozás megelőzése tekintetéből helytlen látom kijelenteni, hogy a miniszterium a t. képviselő urnak nem annyira módosítványát, mint a szövegnek tágabb körvonalozását elfogadja és magáévá teszi. (Tetszés.)

Az erdélyi közigazgatásról és igazságszolgáltatásról vonatkozó eme pont és módosítvány tartós és élénk vitát idézett elő, melyet főleg Zimmermann Andrásképviselőnek a mostani rendszer fenntartását védő, s nagy erőlyvel elmondott következő beszéde támasztott.

Zimmermann Andrásképviselő. T. ház! E helyen legelőször felszólalando, felemlithetném azon tényt, miszerint három-négy éve, hogy a szebeni országgyűlésen alkalmat vettem magamnak halásan megemlékezni azon idő-korszakról, melyben Erdély Magyarországnak európaiilag elismert független királyai alatt állott; de ez nem tartozván szorosan a szövegben levő tárghoz, azt mellőzöm, és röviden csak oly argumentumokra fogok szorítkozni, melyek csekély belátásom szerint alkotmányos szempontból a vitátas alkalmánál nem igen mellőzhetők vagy félrethetők. (Halljuk.)

Tagadhatlan tény az, hogy Erdélyben ma valami rend-fenn áll; tagadhatlan tény az, hogy Erdélyben ma rend uralkodik, és jogtalanság nem uralkodhatik; a végrehajtó hatalom csak is belátásától feltételezett önkénytől nem függhet, hanem törvénytől. Ezen törvényeknek részletezésébe, valamint ezen törvényeknek miképpen keletkezésébe nem bocsátkozhatom, mert az practicus eredményhez nem vezet. Mindenesetre szükséges az alkotmányos kormány létezését és működését lehetővé tenni, mindenesetre kötelesség azokat, kik ma még az uniótól idegenkednek, megnyerni.

Tagadhatlan tény, hogy az unio barátai hiressztették mindenütt, hogy ha Erdély szorosabb viszonyba jönné Magyarországgal, nyerni fog az alkotmányos szabadság eszméje, és ezen alkotmányos szabadság biztosabb alapra fog fektettni. Én személyesen nem hallottam, mert nem voltam ott, de azt bátorokdnam mégis — ha információim nem eszalnak — legalább kötelességemnek tartom kimondani, — tessék azoknak, a kik jobban informáltak, ezt ad libitum czáfolni — sok ember van Erdélyben — úgy vagyok informálva — ki azt hiszi, hogy az adó kevesbedni fog.

Az adót a képviselőház — túltévén magát az alkotmányos aggodalmakon — megszavazta; mert adó nélkül kormány nem lehet; mert ez első kötelessége, a mit e háznak teljesíteni kell, és biztosítani az alkotmányos létet.

Sok ember azt hitte, hogy az uniozok nem fognak oly nagy mértékben követeltetni. Ez is meg-hiusult.

Méltóztassanak megbecsátani, hogy a bátorokdnam a szövegben levő javaslattól eltérni. Azon adresek, a melyeknek testesített szüleménye a mostani független magyar miniszterium, mindig kimondották azt, hogy törvényt csak törvénnyel lehet változtatni, és ha nekem feladatul esnék rövid szövegbe foglalni ezen sok adreseknek tartalmát, — kénytelen volnék, hivatkozva egy dictóra melyet sok évekelkel ez előtt is használtam, egy értelemben egy római jogtudóssal azt mondani, hogy ezen adresek nem egyebek, mint variatioi azon, a deák törvényhozáshál eredő felségesség mondatnak: digna est vox Majestatis regantis legibus se alligatum principem profiteri. Adeo de auctoritate juris nostra pendet auctoritas. Ezen dictóra emlékeztem engemet Verbőczinek is azon mondása, hogy a fejedelem absolute maga akarataból semmit sem tehet, és hogy a király is kénytelen azon törvényt respectálni, a melyet szentesített, Verbőcziként: patere legem, quam tulit ipse. — Ezen előzményekből azt bátorokdnam következtetni (halljuk!) hogy csak félreírmerhetlen tények által bebizonyított égető, el nem kerülhető, alkotmányos létünk közzkázható szükség engedi meg azon eljárás, data occasione

nem respectálni azt, hogy törvény által lehet változtatni. Én eltérlek a szövegben levő javaslattól, és merőben eltérlek a módosítványtól. Én ugyanis abban egyetértek Verbőczivel, hogy törvények csupán törvények által változtathatók, és hogy a törvények által változtathatók, és hogy a törvények által változtathatók, és hogy a törvény ne legyen laqueus — így fejezi ki magát — azok számára, a kik részére hozatott. Én nem ismerem azon törvényhozási motívumokat, a melyek a szövegben levő miniszterialis javaslatnak ekként is illetéknéti formulázását indokolják, de kénytelen vagyok magamat ahhoz tartani, hogy ha ezen miniszterialis javaslat, így, a mint formulázva van, elfogadtatik, a miniszterium alkalmasint annak alapján rendelkezte fog kibocsátani; már milyen jogállása lesz az illető polgárnak, ki a miniszteriumnak engedni köteles az ilyen miniszteri rendeletek irányában, nem levén előtte tudva a törvényhozási indokai, nem fogja magát tájékozhatni azon motívumok felett, melyek a törvényhozásnak ilyen és olyan határozatát idézik elő. Továbbá oly elastic van az formulázva, hogy a miniszterium az által — bocsátat, nem tudom magamat jól magyarul kifejezni — ugyszólván, valami charte blanche féle felhatalmazást kap. (Ugy van! Épen az.) Méltóztassanak megbecsátani, ha ez így van, egész erőben áll lekem előtt azon pillanatnak emléke, midőn Kemény Dénes, Fehérmegye korán elhunyt követe, 1834-ik év nov. 7-én emlékeztette az akkoron összegyűlt országos rendeket azon vészteljes időpontra, melyben Erdélyország rendei azon törvényt hozták, hogy a jus ligatumot behozni tilos, és hogy az alkotmány soha fel ne függesztessék.

En beszélek pro momento és egyetlen eszme, melyet itt kifejtettem, vagy kifejtetni fogok, sem olyan, melyet más alkalommal és más helyen elő nem adtam volna. Ha tehát a mostani miniszteriumnak meg is szavazatik a határtalan bizalom, ki kezesedik arról, hogy — a mint ezt 3 évvel ezelőtt is mondtam: a miniszterek mennek és jönnek, de a nemzetek maradnak, mondom, ki kezesedik arról, hogy 3 hónap múlva ezen miniszterium helyén lesz hogy nem lesz miniszterkrisis, és hogy nem fog lemondani? (Zaj. Halljuk.)

Méltóztassanak megbecsátani, midőn én a törvény szövegéhez vagy törvényt pótolni czélzó határozathoz hozzá szólok, soha sem tekintem: ki a miniszter, ki nem. Nekem a dologgal van ügyem. Továbbá nézetem az, hogy minden polgár tisztán tudja, midőn egy miniszteri rendeletet olvas, vajjon a miniszterium tartotta-e magát a törvényesen körülírt, törvényes illetékesség határain belül. Embere vagyok a miniszteri felelősség eszméjének, ezt jogtanulmányom is úgy hozza magával, de embere vagyok annak is, hogy a miniszterium soha mindenható ne legyen. (Ellenmondás.) A miniszteriumban alkotmányos szempont szerint két dolog concentrálódik; egyik, hogy a végrehajtó hatalom benne, hogy úgy mondjam, mint legfőbb „Behörde” mutatkozik; a másik az, hogy a miniszterium a parlamentarar többség kifolyása, és minthogy a miniszterium minden specialitások összegyűlének, s a törvények alkalmazásából lehet leginkább meg tudni azt, vajjon azon magasztos czélunk megfelele-e a törvény, melytől hozatott, innen következik, hogy a miniszterium leginkább értheti, mikép kell a fennálló törvényeket javítani, mikép másokat formulálni, hogy megfelelhessenek azon czélunk, melyért egyáltalában törvények léteznek. A szövegben forgó javaslat igen elastic van fogalmazva, annak elfogadása esetében nem lehet tudni, vajjon előfordulható esetben a miniszterium szorosan tartotta-e magát a törvényesen körülírt illetékesség határain belül. Már pedig az áll, hogy alkotmányos országban polgártól engedelmisséget csak a törvényt iránt lehet követelni, törvényt kell hogy létezzék, mint Széchenyi István 33 vagy 34 évvel ezelőtt a „Stadium”-ban monda: Azt kívánom, hogy minden ember, ki ez országot lakja, a törvénytől függjön, és csupán a törvényre támaszkodjék, és azt mondja: Neki nem kell kegyelem, csak törvényesség. (Helyeslés.)

Ezen javaslat oly elastic van formulázva, hogy mindent lehet kihozni belőle, és a miniszteri felelősség, úgy szólván, eredmény nélkül említtetik itt, mert utána ez van téve: „pro arbitrio”, belátása szerint.

T. ház! (Halljuk!) A visszaállítás az 1848-diki törvények garantiáról gondoskodott, hogy ez évben okvetlenül országgyűlésnek kell lenni, mert a költségvetés csakis ezen évre van megszavazva, másfelől, minthogy a mostani miniszterium kifolyása az előbb említett adreseknek, moráliter nem lehet feltetni lehetőségét annak, hogy a miniszterium az 1868-ra szóló budgétet csakis akkor fogja a ház elé terjeszteni, mikor már két-három hónap azon évből lefolyt, mikor tehát a budgétet pro futuro felállítani, úgy szólván lehetetlen is. — Tehát mindenesetre lesz országgyűlés ez évben. — Addig is a miniszterium bővebben fog megismerkedni az erdélyi viszonyokkal, melyek nagyon bonyolódottak, és melyekben az ellentétek nagyon élesek, szinte tán némely tekintetben élesek bizonyos gyászesemények folytán, mint Osehországban; bővebben fog megismerkedni a kérdésekkel, s a fennálló törvényt, törvényjavaslat által, ha hézagok mutatkoznak, reparáltatni fogja.

Az én véleményem a következőben pontosul össze: a módosítványt a miniszteri előterjesztvény utolsó szakaszában, mely Erdélyre vonatkozik, a következőképp formulázom: „Elvégtől Erdélyben a közigazgatás és törvénykezés mostani rendszere a törvényhozási további intézkedéseig fenntartatik.” (Zaj.)

Hiszzen én nem kívánom ezen állapotot ad infinitum fenntartani, teljességgel nem; méltóztassanak megengedni, őszintén megvallom, csak azért szóltam fel, hogy e ternen belül és más helyen engem senki se emlékeztessen arra, hogy tán kötelességem lett volna elmondani, a mit elmondanom kellett. Ha a t. ház elfogadja módosítástomat, mi lesz ennek következzése? (Halljuk!) Az, hogy a fenálló rend alapján teljességgel nem rendítették meg, de a miniszterium, minthogy szorosan a fenálló rend mellett nem normativum, mert részéről azt el nem fogadom, meg fog ismerkedni, minők Erdélyben a realis viszonyok, és minő hézagok vannak és azon helyzetben lesz már 3—4 hónap múlva, hogy törvényjavaslatot terjeszt az a ház elébe, és a ház bi-

zál, hogy a ház bi-

zál, hogy a ház bi-

zál, hogy a ház bi-

zál, hogy a ház bi-

zál, hogy a ház bi-

zál, hogy a ház bi-

zonyosan képes lesz, hogy úgy szóljak: „den Sturm zu beschwören“, de időt kell engedni az embereknek, hogy az új helyzetbe, melybe jönnek, beletalálják magukat. Én tehát bátor vagyok a t. ház figyelmébe ajánlani módosítványomat.

A módosítvány ellen, s így Zimmermann beszédét czáfolva, nyilatkoztak: gróf Teleki Domokos, Tury Gergely, Trauschensfeld Emil; Zeyk Károly, Kemény Gábor, Hossz József, Székely Gergely, Hilibi Gál János és mások; Zimmermann nézetét támogatták Hodosi és Borlea képviselők. Gróf Teleki D. szabatos és hosszú beszédét, valamint a többi is jövő számunkban közlendjük. Ez uttal adjuk Zeyk Károly beszédét, a mint következik:

Zeyk Károly: T. ház! Nagy-Szeben város érdemes követő kívánja, hogy Erdélyben a törvényes rendszer fennmaradjon. Uram, azt hiszem, bájosan lehetne a világon országot találni, mely 18 év alatt annyira rendszeren ment volna keresztül, mint Erdély. Előbb katonai kormányzat volt, azonban csak mint átmeneti időszak, de három évig tartott; aztán következett a provisorium, melyre rövid idő alatt a második provisorium következett; következett azután a definitívum, mely guynjára nevének, legrövidebb ideig tartott (Derülség); majd 61-ben alkotmányos élet mutatkozott; következtek a 61-diki idők, de csak azért, hogy csakhamar amaz ugynevezett Nádasdyana constitutio hozassék be. Ez is csakhamar elenyészett, úgy, hogy tizenhét év alatt hét rendszer vonult keresztül Erdélyben. És hogy a bábeli zavar még nagyobb legyen, különböző elosztásokat tettek. Háromféleképpen osztották fel Erdélyt ezen rövid idő alatt; más elosztás volt törvénykezési szempontból, más kormányzati és más katonaiállítási szempontból, úgy hogy volt helység, mely ezen elosztás szerint három különböző hatáshoz tartozott. Már most kérдем Szeben város érdemes képviselőjétől; ezen rendszerek közül melyik törvényes? Talán az, mely jelenleg fűnáll? S talán azért, mert a 63-ki országgyűlés némileg befolyt az azon rendszer hozzászába, azon országgyűlés, mely csupán a törvény ellenére volt összehívva, és melyen a magyar és székely nemzet részt sem vett?

En nem kívánom a t. ház figyelmét hosszasan fásztatni (Halljuk! Halljuk!) Azt hiszem, hogy ha a régi rendszer helyreállítható, mindenestre az lenne kötelességünk, hogy a t. házat arra kérjük, hogy a régi törvényes rendszer folytatassék és állítassék vissza. De azon zivatart, mely házakon keresztülvonult, lehetetlenné teszi ezt. Azt hiszem, helyesebbet s az országra nézve megnyugtatóbbat nem tehetünk, mint ha a miniszteriuma bizuk azt, hogy a kihágásokat e rendszerekből távolítsa el, s egyáltalában arra bizuk minden teendőt; — és azt hiszem, ez lesz a legjobb átmeneti út. En nem félek a miniszteriumtól, mert az felelős, és ha bármilyen olyat tenné, mi az ország érdekével ellentétben volna, bárki által és bármikor itt e házban felelősségre vonathatik. Ezeknél fogva pártolom Uffalussy képviselőt módosítványát. (Eljenzés.)

Horváth Boldizsár igazságügyminiszter: En csak azon álláspont iránt akarok igen röviden nyilatkozni, melyet a kormány e kérdésben elfoglalt. Az 1848-ki VII. törvények 5. §-sa, Erdély mindazon külön törvényeit és szabadságait, melyek a teljes unioval, a nemzeti szabadsággal és jogegyenlőséggel nem ellentétesek, fentartani rendelte. A kormány semmi esetre sem oszthatja Zimmermann képviselő ur nézetét, és ezen törvény alatt nem értheti azon közigazgatási és törvénykezési rendszert, mely később ama törvény életbeléptése után keletkezett Erdélyben. De a kormány másrésztől, mint én tudom, hogy a jelenleg ott fenálló közigazgatási és törvénykezési rendszert halomra dönteni a közrend megzavarása nélkül nem lehetne. (Helyeslés.) Ezért a kormánynak eredeti szándéka az volt e kérdést elhalasztani mindaddig, míg a kormány időt vehet magának az erdélyi viszonyokat részletesen tanulmányozni, s ekkor volt a kormány szándéka Erdélyre nézve külön határozati javaslatot a ház elé terjesztetni. A kormány nem állott szándékában e czélra a háztól külön felhatalmazást kérni, de tette ezt, és elfogadta a szerkezetben a módosítványt azért, hogy éppen magát Erdélyt megnyugtassa. (Tetszés.) Miután azonban ezen újabb módosítvány némely oldalon nyugtalanságot volna képes gerjesztetni, a kormány nevében nyíltan kijelentem, hogy e felhatalmazást a kormány semmi esetre nem veszi oly értelemben, és nem fogja úgy gyakorolni, hogy az akár a kedélyeket felingerelje, akár a közérdekeket, a közrendet ott felzavarja. (Élénk tetszés.)

A kérdés kimerítetvén, szavazásra bocsátattott, s az Uffalussy-féle módosítványt a ház többsége elfogadta.

Ezután az egész szerkezet — az elfogadott módosításokkal együtt — még egyszer felolvastatván, elnök felhívta a házat, felállással nyilatkozni annak elfogadására. A szavazás a felolvasott és módosított szerkezetnek végleges elfogadása mellett szözlött, mit is az elnök határozatilag kimondván, az ülést elosztotta; melynek folytatása a 4-dik miniszteri előterjesztés tárgyalására holnap délutáni 10 órakor leendő.

A képviselőház ülése márcz. 9-kén.

A képviselőház mai ülésében Csengery Antal mint a közös ügyek tárgyalásán kiküldött bizottság jegyzője benyújtja e bizottság véleményét jelentés mellett, hozzá mellette a kisebbség véleményét is.

E nagy terjedelmű munkálatok már köztudomásúak lévén, azok felolvasottaknak tekintettek és kinyomtatásuk egyszerűen elrendeltetett.

Erre Madarász József hozza és 12 elvtársa nevében jelenti, hogy a közösügyi bizottság többségének véleménye ellenében ellenindítványt szerkesztettek, melyet felolvasván, annak kinyomtatását és tárgyalását elrendelését kéri akkorra, a midőn a többség javaslata napirendre kitűzetik.

Ezután a napirend folytán felolvastatik a saját ügyében beadott miniszteri előterjesztés, melynek több pontjára nézve módosítványt ad be Manó-Jolovics Milán.

Stratimirovics György egy hosszú beszédet olvasott fel, melyet azonban a soha egy percze sem szűnő zajzásban senki sem hallhatott, s így szándékát sem tudhatjuk.

Hodosiu József az 1848-ki sajtótörvényt nem elég szabadelvűnek, igaztalanulnak és túlszigorúnak tartja; kevesli az 5 esküdtzéket s általában elvben sem pártolja a miniszteri előterjesztést.

Jámbor Pál és Szász Károly szép ékes-szóval csafolják Hodosi okoskodását.

Ezzel az általános tárgyalás befejeztetett. Következett a pontonkénti tárgyalás.

Az 1—7 pont részint az eredeti szerkezet, részint némi módosítással elfogadtatván, következett (az Erdélyre vonatkozó) 8-dik pont.

Mikó Mihály: T. képviselőház! A tanácskozás alatti miniszteri előterjesztvény utolsó szakaszában az mondatik, hogy „Erdélyországra nézve a sajtó vétségek megfenyítését s az esküdtzékek felállítását illetőleg, az ottani viszonyok jelen állapotának tekintetéből addig is, míg mindezekre nézve végelhatározás történhetne, a miniszterium rövid idő múlva külön javaslatot fog előterjesztetni.“

Önkényt következik e szerkezetből, hogy addig, míg ezen előterjesztendő törvényjavaslat koronás királyi szentesítés nyomán törvényerejére emelkedhetik, Erdélyben a sajtóügy a most gyakorlatban levő előző vizsgálat megtartása mellett jelen helyzetében fogna hagyatni. Már pedig vélekedésem szerint, habár az esküdtzékek rögtön felállítására Erdélyben némely nehézségekkel van is egybekötve, a jelen sajtóállapot fentartása, a t. ház szándékában Királyhágon túl éppen az okból nem lehet, mint Királyhágon innen, az okok itt terjedelmesen elmondattak, azokat nem ismétlem; én úgy hiszem, hogy mielőtt Erdély kormányzatát is a miniszterium átvesszi, minden, a miniszterialis kormányzat elveivel meg nem férhető intézkedéseknek meg kell szűnniük. (Helyeslés.)

Ugyanazért úgy vélekedem, hogy a miként a köztörvényhatósági rendszer visszaállítása tárgyában a tisztelt ház a mult ülésben a miniszteriumtól felhatalmazta; e tárgyban is a miniszterium felhatalmazandó lenne, hogy a viszonyokhoz képest belátása szerint tehessen oly intézkedéseket, melyek nyomán Erdélyben is a gondolatközlésnek szabadsága általánossá tétessék, s általában a sajtó ügy ott is a Bach rendszerből fennmaradt bilincseiből feloldassék.

Bátor vagyok az utolsó szakaszt illetőleg módosítványt ajánlani, melyet a tisztelt ház engedelmével leszek szerencsés felolvasni. Az előterjesztett utolsó szakasz, mely így kezdődik: „Erdélyországra nézve stb.“ — egészen kihagyandó lenne, s helyébe jönné: „Erdélyországra nézve a sajtó ügyekben az ottani viszonyok jelen állapotának tekintetéből, ideiglenesen a miniszterium felhatalmaztatik saját belátása szerint és felelősség alatt intézkedni. (Helyeslés. Elfogadjuk!)

Horváth B. miniszter e módosítványt a ház tetszésnyilatkozata mellett a kormány nevében elfogadja.

Ezen kijelentés után Mikó módosítványa elfogadtatott.

Ezután felolvastattak az egész szerkezet s a módosítások szerint szavazás után elfogadtatott.

Bónis interpellálja a pénzügyminisztert: van-e tudomása a legújabb, s az államjavak elzalogosításával létrejött kölcsönről, s vajon oda vannak-e érte a magyar korona javai?

Lónyai pénzügyminiszter kijelenti, hogy az az említett kölcsön még a mult nyáron rendeltetett el, s az bevégzett ténynek tekintendő, de a magyar korona javai nem terhelhetnek.

Bónis fentartja, hogy e tárgyban majd indítványt adhatson be.

Szentkirályi M. indítványozza annak kimondását, hogy a megszavazott felhatalmazások csak a jelenleg működő miniszteriumot illetik.

Ezen helyeslés s éljenzéssel fogadott indítvány elfogadtatott.

A főrendiház ülése márcz. 9-kén.

Elnök gr. Cziráky János. A miniszterek közül b. Wenkheim Béla belügy és gr. Mikó Imre közlekedésügyi miniszterek vannak jelen.

Elnök üdvözlö Simor János kinevezett primást a ház éljenzései közt.

Gróf Ráday László áthozza a képviselőház határozatát a köztörvényhatóságok visszaállítása tárgyában. Kinyomtatni rendeltetik.

A napirenden levő tárgy az ujonczok megajánlására vonatkozó képviselőházi határozat, de mielőtt ennek tárgyalásába bocsátkoznának, gróf Pálffy József a budai hadparancsnokság két rendbeli körrendeletét illetőleg kérdést intéz a belügyminiszterhez, ohajja ugyan, hogy az ujonczállítási határozathoz hozzájárulhasson, de e rendeletek miatt aggodalmak vannak, s addig, míg ez aggodalmak eloszlatva nincsenek, nem érzi magát feljogosítva arra, hogy a nemzet legdrágább kincse felétt rendelkezék. Kérde tehát a minisztert 1-ször feljogosítja érzi-e magát a házat ez ügyben megnyugtattani? 2-szor, van-e egyáltalában az említett rendeletekről tudomása? 3-szor, s ha van, minő állást fog azok ellen elfoglalni? Ha a miniszter e kérdések feleletét elodázza, ő az ujonczállítás tárgyalását fogja elodázn.

B. Wenkheim B. belügyminiszter kijelenti, hogy a kérdéses rendletek és hitelességéről tudomása nincs, s ha léteznek is, irányadóknak nem tekinthetők, azoknak tehát fontosságot sem tulajdonít. Saját eljárásának zsinormértéke, kinevezésében van.

Gr. Pálffy József a miniszteri kijelentésben megnyugszik, s megvárja a miniszterium érleltségétől, hogy elégtételt fog magának szerezni.

A napirendre terés után b. Vay Miklós azt hiszi, hogy a miniszteri nyilatkozat lebegetése tette azt, hogy aggodalom nélkül hozgunk áldozatot. A 48,000 ujoncz sorsa ugyanaz lesz, a mi a későbbieké. A koronázásig nem várhatunk, de különben is az antecoronális elv elvűk nem törvénytelenek. A mai ujoncz-megajánlás inauguratója a keletkezendő véderendszernek, mely alkotmányunk egyik legbiztosabb támasza lesz, ha törvényhozásilag állapítatik meg, holott a törvény mellőztével tudjuk, mily oppositót költött. Bizomány kiküldése nem szükséges, mert van felelős kormány.

E többszöri éljenzéssel megszakított beszédre b. Wenkheim László kijelenti, hogy bár b. Vay nézetét mindenben nem osztja, de általánosságban vele egyetért.

Az általános vita befejeztetvén, a részletes vita következett, a határozat részleteiben is elfogadtatik, s az ülés a jegyzőkönyv szerkesztése végett félórára felfüggesztetik. Félóra múlva az ülés ismét megnyitván a jegyzőkönyv elfogadtatik.

KÜLFÖLD.

ANGOLORSZÁG. A „Pall Mall Gaz.“ így jellemzi Franciaország keleti politikáját. „Franciaország mindanyiszor békén hagyja csibukja mellett a törököt, a hányszor el van foglalva önkeblében; de mielőtt megújja magát, — ha tétlenül merengne a légben a kabinet szeméi, azonnal feltűnnek a távol minaretek — s előkeresik a lomtárból azt a poros csomagot a melyre az van írva: „Keleti kérdés.“... Ezen viszonyok következtében került egy orosz-francia szövetség a szőnyegre.... Az oroszok vissza akarják szerezni egykori befolyásukat a görögökre, melyet Miklós császár nyilatkozata, mit Hamilton Seymourhoz tett, elveszített; és a szláv elem befolyását ki akarják terjesztetni Délre a szerb szabadság álarcza alatt. Minden alkalmat fel fognak használni. De miután egyik a másiknak nem hisz, hihető, hogy eljön a pillanat, melyben ezen szövetség, mely átmeneti eszköznek alkalmas, de tartós politikai alapkak nem — szintén meg fog szakadni.“

FRANCIAORSZÁG. Páris. mart. 4. Moustier hosszabb értekezést tartott a török követtel, kit most itt nagyon szorongatnak, hogy eszközölne ki a portától a Kandia részére szükséges engedelmeket.

Fő napi esemény a „Constitutionnel“ azon ünnepélyes jelentése, hogy Girardin Emil a „Liberté“ben közölt cikké miatt üldöztetik. A kormány nagy gondot vett magára ezen ügyvel, melylyel pedig miutsem nyerhet, csak vesztethet.

OLASZORSZÁG. Az „Italie“, írja: „A keleten a válság kikerülhetetlen és közel álló; a hatalmasságok iparkodnak azt elnyomni, de fog e nélkül ez sikerülni. A levante hírek azonban közel kilátásba helyezik a kitörést és pedig nem csak Thessaliában és Epirusban, hanem Syriában és Kis-Aziában is.“

NÉMETORSZÁG. Berlin, mart. 6. A párisi külügyminiszter titkára, Sorrel, sürgönyökkel érkezett ide; Varson át Sz.-Pétervárra megy. Most ismét élénken váltatnak sürgönyök Páris és Sz.-Pétervár közt.

LENGYELORSZÁG. Az „Allg. Ztg.“ a poseni lengyel lap tudósításait, a czárt fenyegető újabb merényletekről, s a lengyel nemesség gyűlöletéről alapul véve, így festi a lengyel nemzet hőzbuláját: „Most, midőn a lengyel királyság Oroszországba, valamint Posen tartománya az északnemzet szövetségbe lenne bekebelezendő, ismét mindent megkísérlelnek és mindentűnnek, hol csak a lengyel nyelv beszéltek, követek küldettek Lembergbe, hogy Lengyelország ügyei fölötti tanácskozáskorban részt vegyenek. Annak beismerésére jutottak ott, hogy ha sikert akarnak aratni, nem szabad Lengyelországra szorítkozniok, hanem az összes szlávok egyetelmű összműködését kell czélba venniük, az oroszok egyedüli kivételével. Követek küldettek a csehekhez és délszlávokhoz, kiknek ez értelembe kell egységre tönni.“

OROSZORSZÁG. A „keleti kérdés“ jelen válságok állapotában érdekes az orosz lapok következő okoskodása: „Kétségbe kellene esni a jelen művelődési tényezők életrevalósága felett, ha a török hatalom ki tudná magát küzdeni azon kétségbe esett csatából, melybe barbar téveszméi nyomán fanatikus itassággal rohant. Ha Törökország elég erős volna, arra, hogy Krétában a forradalmat teljesen elnyomja, ura lenne a földnek katonáival, de a föld tres maradna s rajta legfeljebb török katonák maradanának. Azon gyógyszer, mely eleinte talán sikeres lett volna, most már sikertelen; ezt még csak Konstantinápolyban képzelik.“

KÜLÖNFÉLÉK.

○ Mai távirati sürgönyünk szerint, mely lapunk végén olvasható, ő Felsége ma délután érkezik Budapestre.

— Gróf Andrássy miniszterelnök Bécsbe utazott.

— A herceg-prímás, Simor ő eminen-tiája, Budapestre érkezett.

— Gróf Mensdorff Magyarország főhadiparancsnokává nevezetett ki herceg Lichtenstein helyett.

— Az államminiszterium feloszlását rendelő legf. kézirattal egyidőjűleg más két kézirattal jelent meg, melyek egyike gr. Taaffet az osztrák belügyminiszterium, b. Becket osztrák pénzügyminiszterium vezetésével bízza meg további rendelkezésig.

○ Valamint a kolozsvári kereskedelmi és iparkamra az alkotmány helyreállítása feletti hazafias örömeinek ő Felsége s a magyar miniszteriumhoz intézett feliratokban adott kifejezést; úgy e szép példát közelebről a brassói keresk. és iparkamra is követé, szép hazafias szellemű feliratot intézvén gróf Andrássy miniszterelnök ő nagyméltóságához aláírva az elnök Gött János s a megszélesített reichsrath egykori ünnepelt tagja Maager által.

○ Görgei. A gróf László Kálmán által ügyesen szerkesztett, pesti, szabadelvű, s „Pesti Hírlap“ című politikai napilap egy klagenfurti levelet közöl, melyszerint Görgei szintén felszabadul az internáltas bilincseiből.

— A bécsi pénzügyi miniszterium két rendeletet küldött a magyarországi cs. kir. pénzügyi hivatalokhoz, melyek egyikében meghagyatik, hogy folyó hó 9-én a hivatalokon lévő feliratokat s czimereket egész csendben szedjék le; a másikban pedig, hogy minden a hivatalban lévő pénz és pénzürtéket összeírva, azoknak egy-egy példányát a bécsi és magyar miniszteriumokhoz folyó hó 14-dikéig megküldjék. E két intézkedés azt mutatja, hogy az illető hivatalok folyó hó 10-dikétől csakugyan a magyar miniszterium hatósága alá helyeztetnek.

— Szerdán folyó hó 13-kán délután 5 órakor az erdélyi muzeum-egylet igazgató választmánya tudományos ülést fog tartani a városi község tanács termében. Olvasni fog Csató János ur a Retyezát hegysége természet-történelmi viszonyairól.

— Butyinban, mint az „Alföld“ írja, egy oláh hazánkfia azt magyarázta a népnek, hogy „a visszaállított alkotmány nem mindenkinek hoztúdvót. A nép azonban azzal felelt neki, hogy mártus 3-kára tedeumot, kiválgatást és fáklásmenetet határozott.“

○ A közvélemény nevében a miniszteriumot a közvárosokra emlékeztetv, s igen követelő hangon irt tordai cikket nem fogjuk küldni. A közvélemény nevében senkinek sincs joga beszélni, még egyes országgyűlési képviselőnek se, valameddig a „közvélemény“ ünnepélyesen meg nem bíza. A miniszteriumot, ha nem ismerné kötelességét, majd emlékeztetni fogja s feleletre vonja a parlament. Maradjunk az objectiv tárgyalás színvonalán.

○ „Fizessünk!“ Ez a czime egy cikknek, mely postán beküldetett hozzánk. S a szerző gondoskodott arról, hogy ne csak elvileg, hanem tényleg is pártoljunk eszméjét. Jó vastag papírra írta s csak egyszerűen postára tette és mi — fizetünk dupla posta vitelért. Legyen szabad a capacitatio ezen módja ellen kifogást tennünk.

— A helybeli polgári társalkodó folyó márczius hó 17-kén, azaz vasárnap délutáni 3 órakor évi tisztújító közgyűlést tartandja.

— Az iparos olvasó-egylet folyó hó 17-kén délutáni 3 órakor fogja rendes évi közgyűlést megtartani, mely gyűlésre a tisztelt egyleti tagok figyelemzetnek. Az iparos olvasó-egylet igazgató választmánya.

○ Katonából, a Mezőségről, egy lelkes hazafiarunk értesít, hogy az alkotmány helyreállítása feletti hazafias örömyilatkozatoknak ottan is ünnepélyes kifejezést adtak, mi áhítatos pompával f. hó 3-kán ment véghez.

— Zágónból (Háromszék) márczius 5-ről írják nekünk: A haza sorsának jobbrafordulásáért tegnap itt is közhataltnepet tartottunk. Népünk tömegesen tödült előbb a reformatusok, azután a catholicusok s végre a románok templomába, mindentűt ünnepélyes isteni tisztelőben adott halált a Mindenhatónak a haza közörméért; kért áldást a királyra az alkotmány visszaállításáért, áldást a hazára s annak minden lakóira; imádkozott erőért, kitartásért, segedelemért a haza nagy fia részére, kiknek hivatásuk most a haza életét a hosszú szenvedés után új virágzásnak indítani. Este egy társas vacsorán a helység értelmisége együtt volt, s vidám és kedélyes társalgás közben a nagy nap komolyságához illő pohárköszöntésekkel éltette a magyar miniszteriumot, annak fényes érdemű elnökét, Deák Ferenczet, a haza kiváló nagy fiát s mindazokat, kiknek honszeretében s lelkes munkásságában már előre is biztosítva látja a haza jobb sorsát.

— Kimutatás a kolozsvári kisegítő pénztár-egylet forgalmáról február havában 1867.

Bevételek:	
Pénztármaradék a m. hóról	55,013 ft 25 kr.
114 új tag 322 részvény után 5 frt	1,610 „ — „
Havi, rendes és rendkívüli betételek	60,858 „ 12 „
Könyvdíjakban	115 „ 90 „
Kamat, provisio és váltódíj	3,722 „ 69 „
Bélyegdíjakban	209 „ 50 „
585 tag által visszafizetett kölcsön	185,000 „ — „
A bevételek összege	306,529 „ 46 „
Kiadások:	
647 tagnak kölcsön	211,350 ft — kr.
Tisztviselők fizetése	268 „ — „
Irodai kellekek	59 „ 63 „
Bélyegre	220 „ — „
Kamat	3 „ 60 „
Tőke-visszafizetés	57,164 „ 25 „
Pénztármaradék	37,463 „ 98 „
	306,529 „ 46 „
Kolozsvárt, február hó 28. 1867.	
Tauffer Ferencz, Gelth János, Wagner Frigyes, igazgató.	könyvvézető. pénztárnok.

UJ POSTA.

— Bukurest, márcz. 9. A fejedelem elfogadta a miniszterek leköszönését, de új kabinet még ez óráig nincs alakítva. A kabinet alakítással Goleseo István van megbízva. De a kísérlet aligha meg nem fog hiúsulni.

— Athen, márcz. 7. Az „Arkádion“ görög gőzös Candiából történt első szerencsés visszatérében Syrába több krétai családot hozott magával.

— Konstantinápoly, márcz. 9. A porta elhatározván a Hathumayum loyalis és gyakorlati valósisát, a rajákh-nak adandó minden további engedményt feleslegesnek nyilvánít; azonban a szerbek összes kívánalmait hajlandó teljesíteni. A kandiai küldöttek ide érkeztek. Metelinben nagy földrengés volt.

A „K. Közlöny“ magán távsürgönye.

Pest, márcz. 11-kén este. Ő Felsége, a Király, holnap délután érkezik királyságunk fővárosába. A magyar kir. miniszterium az indóház-nál, az országgyűlés mindkét házának tagjai a várpalotában fogják Ő Felsége megérkezését várni és üdvözölni. Nagyszerű előkészületek Ő Felsége fogadására. Bizalom s emelkedett hangulat.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL